

Μαρία Ρεπούση

«Να τελειώνουμε με τη μονομέρεια στα βιβλία»

συνέντευξη στον ΔΗΜΗΤΡΗ ΝΑΝΟΥΡΗ

Το νέο εγχειρίδιο ιστορίας της ΣΤ' Δημοτικού που διδάσκεται από φέτος στις σχολικές αίθουσες τροφοδοτεί την επικαιρότητα με τις έντονες επικρίσεις που δέχεται από ένα ετερόκλητο ιδεολογικά και πολιτικά πλήθος.

* Σελίδες επί σελίδων γράφονται στον τύπο και ατέλειωτες συζητήσεις οργανώνονται καθημερινά στα ηλεκτρονικά μέσα στις οποίες το βιβλίο χαρακτηρίζεται σχεδόν «ανθελληνικό».

ΜΑΡΙΑ ΡΕΠΟΥΣΗ

* Λιγότερο απ' όλους έχει μιλήσει η συγγραφέας του, Μαρία Ρεπούση, εναντίον της οποίας στρέφονται τα πυρά και η οποία μας παραχώρησε την ακόλουθη συνέντευξη:

* «Είμαστε μια συγγραφική ομάδα που σε απόλυτη συνεννόηση μεταξύ μας χειριζόμαστε όλα τα ζητήματα που προκύπτουν. Τρεις εκπαιδευτικοί, ο Αρμ. Τσιβάς, η Χαρά Ανδρεάδου και ο Αρ. Πουταχίδης, με πολύχρονη εμπειρία στο σχολείο και ειδίκευση στο αντικείμενο της διδακτικής της ιστορίας συμμετείχαν εξίσου στην συγγραφή του βιβλίου. Μαζί τους και του λόγου μου. Διδάσκω επί 15 χρόνια στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του ΑΠΘ το αντικείμενο της διδακτικής της ιστορίας και είμαι υπεύθυνη της αντίστοιχης κατεύθυνσης του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών που έχουμε στις Επιστήμες της Αγωγής».

* Και να που η διδακτική της ιστορίας σάς «έμπλεξε» σ' αυτήν την περιπέτεια!

- Μπορούμε να το πούμε και έτσι. Το βιβλίο αυτό στηρίζεται στις σύγχρονες προσεγγίσεις για τη διδασκαλία και τη μάθηση στην ιστορία και αυτές με τη σειρά τους σε θεωρητικά και ερευνητικά δεδομένα. Είναι και η διδακτική της ιστορίας ένα επιστημονικό αντικείμενο, διεπιστημονικό θα έλεγα γιατί δεν έχει να κάνει μόνο με την ιστορία αλλά και με τα παιδαγωγικά, την ψυχολογία, την κοινωνιολογία. Γνωρίζουμε σήμερα αρκετά για το πώς τα παιδιά μαθαίνουν ιστορία και οφείλουμε να τα αξιοποιούμε στα σχολικά μας βιβλία.

* Ακούγονται κυρίως οι «βροντερές κραυγές» των επικριτών σας. Ομιλούν ακόμη και μη ειδικοί για επιστημονικά θέματα όπως το περιεχόμενο ενός σχολικού βιβλίου...

- Για την ιστορία αλλά και την εκπαίδευση γενικά, ακόμα και για την επιστήμη αν θέλετε, όλοι έχουν δικαίωμα να ομιλούν. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι βέβαια να γνωρίζουν για ποιο πράγμα ομιλούν. Στην δική μας περίπτωση, πολλοί δεν έχουν καν δει το βιβλίο ή το βλέπουν μέσα από τα μάτια των επικριτών του. Απομονώνουν λέξεις, προτάσεις, το απαξιώνουν και δεν το αντιμετωπίζουν συνολικά. Το βιβλίο αυτό είναι μια συνολική πρόταση για τη διδασκαλία και τη μάθηση στην ιστορία. Για να ασκήσει κανείς κριτική οφείλει να έχει ετοιμαστεί.

* Ξεφυλλίζοντάς το βλέπουμε γελοιογραφίες, αφίσες, φωτογραφίες αθλητών. Το βιβλίο σας εισάγει καινοτομίες στην ελληνική ιστορική εκπαίδευση;

- Τρεις είναι οι βασικές του καινοτομίες: Ανανεώνει το ιστορικό περιεχόμενο. Εκεί εστιάζεται και το μεγαλύτερο μέρος της αντιπαράθεσης. Εισάγει τις ιστορικές πηγές στο μάθημα της ιστορίας και όταν λέμε πηγές δεν εννοούμε μόνο τις γραπτές αλλά και τις γελοιογραφίες, τα σκίτσα, τα έργα τέχνης και καθετί που δείχνει τι έκαναν, πώς σκέπτονταν, πώς αισθάνονταν οι άνθρωποι στο παρελθόν. Τέλος, δημιουργεί ένα περιβάλλον ενεργητικής, διερευνητικής μάθησης που στηρίζεται στο διάλογο και στην επικοινωνία των μελών της μαθητικής κοινότητας.

* Ορισμένοι επιστήμονες διατύπωσαν αντίθεση σε ένα βιβλίο με αυτή τη φιλοσοφία, προτιμώντας μια αφηγηματική προσέγγιση της ιστορίας.

- Ακουστήκε μεμονωμένα και αυτή η άποψη, η οποία θα μπορούσε να είναι αντικείμενο διαλόγου σε ένα σεμινάριο ανάμεσα σε επιστήμονες που γνωρίζουν το αντικείμενο. Θα μπορούσε ακόμα να είναι αντικείμενο συζήτησης σε ένα δημόσιο διάλογο που γίνεται με αντίστοιχους όρους. Εδώ, όμως, οι όροι είναι άλλοι και διαμορφώνονται κατά βάση από όσους καταγγέλλουν το περιεχόμενό του ως ανθελληνικό. Θα προσπαθήσω παρόλα αυτά να δώσω μια πρώτη και σύντομη απάντηση. Η αφηγηματικότητα στη σχολική ιστορία δεν εξαντλείται στα μεγάλα γραπτά κείμενα μέσα από τα οποία συνηθίσαμε να μαθαίνουμε ιστορία. Τα κείμενα σήμερα είναι πολυτροπικά, γραπτά και εικονιστικά...

* Άλλοι υπαινίσσονται συνωμοσίες αμερικάνικης έμπνευσης και ότι το βιβλίο συντάσσεται με τη Νέα Τάξη.

- Έχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον να παρακολουθήσει κανείς το διάλογο που έγινε και γίνεται στην Αμερική για τη σχολική ιστορία. Τα πιο συντηρητικά στρώματα της αμερικανικής κοινωνίας και η κυβέρνηση Μπους αντιδρούν με ανάλογα επιχειρήματα σε οποιοδήποτε προσπάθειες αλλαγών στην ιστορική εκπαίδευση. Θέλουν μια αμερικανική ιστορία με εθνικούς ήρωες και εθνικά γεγονότα και κατηγορούν για «πολιτική ορθότητα» την άλλη άποψη. Παρακολουθώντας την επιχειρηματολογία των επικριτών του βιβλίου βρίσκει κανείς πολλά κοινά σημεία με τη ρητορική της λεγόμενης «Νέας Τάξης».

* Υπάρχει ανάγκη στο σύγχρονο ευρωπαϊκό και βαλκανικό γίγνεσθαι, τα βιβλία της ιστορίας να μπαίνουν στον «κόπο» και των γειτονικών λαών ώστε να αμβλύνονται οι αντιπαλότητες;

- Είναι απολύτως αναγκαίο στην ιστορία να βλέπουμε τον άλλο και την οπτική του. Και είναι αναγκαίο όχι μόνο γιατί καλούμαστε να ζήσουμε όλοι μαζί, αλλά και διότι δεν μπορείς διαφορετικά να καταλάβεις την ιστορία, τι είναι και τι δεν είναι ιστορία, τι έγινε και πώς έγινε. Και ο άλλος, όπως και ο εαυτός δεν είναι μόνον εθνικά προσδιορισμένος, αλλά και πολιτισμικά και στη βάση του φύλου ή των ιδεών και των απόψεων. Είμαστε πολλοί ευτυχώς, και εμείς και οι άλλοι. Η δική μας σχολική ιστορία δυσκολεύεται πολύ να ενσωματώσει την αρχή της οπτικής γωνίας, από την οποία βλέπεις και ερμηνεύεις τα πράγματα. Με αυτό το βιβλίο γίνεται μια πρώτη προσπάθεια αλλά ο δρόμος είναι ακόμα μακρύς.

* Δεν ελλοχεύει, όμως, ο κίνδυνος εξωραϊσμού της ιστορικής πραγματικότητας;

- Στο βιβλίο δεν εξωραΐζεται το παρελθόν ή, τουλάχιστον, δεν είναι αυτή η πρόθεσή μας. Οι συγκρούσεις, οι διαμάχες, οι πόλεμοι είναι όψεις του παρελθόντος, όπως είναι και η πείνα ή η έλλειψη δικαιωμάτων. Ευτυχώς, όμως, όχι οι μόνες. Οι άνθρωποι συγκρούονταν, υπέφεραν αλλά και ζούσαν, διασκέδαζαν, αγωνίζονταν, σκέφτονταν, δημιουργούσαν.

* Πόσο εφικτή βλέπετε την πρόταση που διατύπωσε πρόσφατα η Ανγκελα Μέρκελ για το γράψιμο ενός ευρωπαϊκού βιβλίου ιστορίας που θα διδάσκεται ταυτόχρονα στους μαθητές όλων των κρατών-μελών;

- Δεν είναι εύκολο, θα είχε όμως εξαιρετικό ενδιαφέρον ένα κοινό βιβλίο ιστορίας που να συνοδεύει τα άλλα σχολικά βιβλία ιστορίας και όχι να τα αντικαθιστά. Από πολλές πλευρές εξάλλου πληθαίνουν οι ιδέες να συγγραφούν βιβλία ιστορίας που να στηρίζονται σε διμερείς ή και πολυμερείς συνεργασίες. Στον πυρήνα όλων αυτών των προτάσεων βρίσκεται η απλή ιδέα, να τελειώσουμε πλέον με την μονομέρεια και την προκατάληψη της σχολικής ιστορίας.

* Ας έλθουμε τώρα στα σημεία που προκαλούν τις αντιδράσεις. Τι απαντάτε σ' αυτά;

- Τα στερεότυπα και οι εθνικοί μύθοι, όπως το κρυφό σχολειό, είναι ένα σημαντικό κεφάλαιο της ιστορίας μας. Να μελετήσουμε πώς διαμορφώθηκαν, γιατί λειτούργησαν τόσα χρόνια, ποια ήταν η επιρροή που άσκησαν στις ιστορικές αντιλήψεις των Ελλήνων. Αν σ' αυτό υπάρξει συμφωνία, είμαστε πρόθυμοι να εντάξουμε ανάλογα θέματα στην επανέκδοση του εγχειριδίου μετά την αξιολόγησή του, μαζί με τις παρατηρήσεις που προέρχονται από την επιστημονική κοινότητα. Εχουμε την τύχη, το βιβλίο μας να είναι στο επίκεντρο όχι μόνον της κοινωνικής περιέργειας αλλά και αντικείμενο εκπαιδευτικής και επιστημονικής παρατήρησης. Εχουμε, συνεπώς, συγκεντρώσει αρκετά σχόλια που μας επιτρέπουν να βελτιώσουμε το εγχείρημά μας. Κανένα άλλο εγχειρίδιο δεν έτυχε ανάλογης προσοχής. Οι διαμάχες, βλέπετε, έχουν και τα καλά τους.

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 18/03/2007